

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА "ПЛАХТЄСВ ТА ПЛАХТЄСВА ПРОТИ УКРАЇНИ"

(Заява № 20347/03)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

12 березня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

12/06/2009

Рішення може зазнати редакційної правки.

У справі «Плахтєєв та Плахтєєва проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,

Райт Маруст (Rait Maruste),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Марк Віллігер (Mark Villiger),

Мириана Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Здравка Калайджиєва (Zdravka Kalaydjieva), *судді*,

Станіслав Шевчук (Stanislav Shevchuk), *суддя ad hoc*,

та Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 17 лютого 2009 року,

вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 20347/03), поданою до Суду проти України відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянами України, паном Федором Павловичем Плахтєєвим і пані Валентиною Григорівною Плахтєєвою (далі — заявники), 31 травня 2003 року.

2. Заявників представляла пані Л. М. Галченко, адвокат, що практикує в Одесі. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим.

3. Заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції на відмову у доступі до суду щодо їхніх вимог про відшкодування шкоди. Також, посилаючись на статтю 1 Першого протоколу, вони скаржилися на порушення їхніх майнових прав через неправомірні дії і рішення податкової інспекції.

4. 15 грудня 2002 року Голова другої секції вирішив направити заяву Уряду. Було також вирішено проводити розгляд заяви щодо суті та її прийнятності одночасно (пункт 3 статті 29).

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявники народилися в 1958 і 1931 роках відповідно і проживають в м. Березівка Одеської області. Заявник — фермер, який займається вирощуванням сільськогосподарських культур. Заявниця — його матір, пенсіонерка.

6. 24 січня 2001 року заявник, який їхав на вантажному автомобілі, орендованому у його матері, був зупинений працівниками податкової міліції. Перевіривши вантажівку, працівники міліції виявили 500 кг пшениці, 1400 кг борошна та 3000 кг пшеничних висівок, стосовно яких заявник не мав відповідних документів. Працівники міліції склали протокол про адміністративне правопорушення і вилучили вантажівку та вантаж до вирішення питання по суті судом.

7. 26 січня 2001 року Тростянецький районний суд (далі — районний суд) встановив, що заявник перевозив вантаж третьої особи для продажу, не маючи відповідного дозволу на здійснення такої діяльності, і тому суд притягнув його до адміністративної відповідальності за здійснення підприємницької діяльності без ліцензії (адміністративне правопорушення). Районний суд постановив стягнути із заявника штраф у розмірі 51 гривні і конфіскувати борошно та пшеничну висівку. Суд також постановив, що 500 кг пшениці не підлягають конфіскації, оскільки ця пшениця належала заявникові.

8. За твердженням заявників, після винесення постанови суду від 26 січня 2001 року вони неодноразово зверталися до державної податкової інспекції в м. Тростянці (далі — ДПІ) з вимогою повернути їм вантажний автомобіль і вантаж пшениці, які не підлягали конфіскації. Але їхні вимоги ДПІ не задовольнила.

9. Невстановленої дати конфісковане майно було реалізовано і кошти перераховано до державного бюджету.

10. 19 червня 2001 року голова Вінницького обласного суду (який у подальшому було перейменовано на апеляційний суд Вінницької області) в порядку нагляду скасував рішення від 26 січня 2001 року, встановивши відсутність у діях заявника складу адміністративного правопорушення та необґрунтованість призначеного йому стягнення. Таким чином, справу було закрито.

11. 15 серпня 2001 року ДПП повернула вантажний автомобіль і вантаж пшениці заявникам. За твердженнями заявників, пшеницю повернули в досить зіпсованому стані, а вантажівка була пошкоджена.

12. 3 січня 2002 року заявники звернулися до апеляційного суду Вінницької області з позовом до районного суду і ДПП, вимагаючи відшкодування шкоди, заподіяної неправомірним притягненням до адміністративної відповідальності; безпідставним вилученням та тривалим утриманням їхнього майна; псуванням майна під час його перебування в розпорядженні ДПП. Вони стверджували, зокрема, що ДПП незаконно утримувала вантажний автомобіль і пшеницю, незважаючи на те, що вони не підлягали конфіскації за постановою суду, а також що автомобіль і вантаж пшениці їм повернули значно пошкодженими.

13. 20 січня 2002 року апеляційний суд Вінницької області відмовив у прийнятті позовної заяви, зазначивши, зокрема:

«Згідно зі статтею 62 Конституції, матеріальна та моральна шкода, заподіяна при здійсненні правосуддя, відшкодовується державою лише безпідставно засудженій особі, в разі скасування вироку як неправосудного. Проте і в цьому разі за заподіяну шкоду відповідає не суд або суддя, а держава. Отже, суд (суддя) як орган (особа), що здійснює правосуддя, не може бути відповідачем у цивільній справі, оскільки відповідно до закону є інший механізм усунення помилок і недоліків, допущених при здійсненні правосуддя».

При цьому суд не пояснив, чому частина позову заявників, яка стосувалася ДПП, не могла бути розглянута судом.

14. Листом від 23 березня 2002 року заступник голови Державної податкової адміністрації підтвердив заявникові, що той може вимагати відшкодування шкоди, що, на його думку, була спричинена ДПП, подавши відповідний цивільний позов до суду.

15. Невстановленої дати Державна податкова адміністрація, провівши службову перевірку, встановила, що ДПП не вжила необхідних заходів, щоб вчасно повернути вантажний автомобіль і пшеницю власникам. Також було визнано, що необхідності у притягненні відповідної посадової особи до дисциплінарної відповідальності немає, оскільки вона вже звільнилася у зв'язку з виходом на пенсію.

16. 7 травня 2002 року заявники подали до Верховного Суду касаційну скаргу на ухвалу від 20 січня 2002 року, стверджуючи, що відмова в прийнятті позовної заяви до районного суду і ДПП була незаконною.

17. 21 серпня 2002 року у зв'язку з відповідним зверненням заявників від 5 серпня 2002 року ДПП відшкодувала їм вартість конфіскованого майна.

18. 15 листопада 2002 року Верховний Суд відмовив у задоволенні касаційної скарги заявників на ухвалу від 20 січня 2002 року, визнавши, що процесуальних порушень допущено не було. Заявники не були присутніми на слуханні у Верховному Суді. Листом від 10 грудня 2002 року Верховний Суд поінформував заявників про ухвалене рішення.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

A. Конституція України від 28 червня 1996 року

19. Статтею 55 Конституції передбачено, зокрема, що «кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб...».

20. Стаття 56 Конституції передбачає, що кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

21. Стаття 62 Конституції стосується презумпції невинуватості і передбачає, зокрема, що в разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

В. Цивільний кодекс від 18 липня 1963 року (у редакції, чинній на час подій у справі)

22. Стаття 442 Кодексу передбачала, що шкода, заподіяна незаконними діями державних організацій та службових осіб при виконанні ними службових обов'язків, відшкодовується на загальних підставах, якщо інше не передбачено законом.

С. Кодекс про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (у редакції, чинній на час подій у справі)

23. Стаття 265 Кодексу передбачала, зокрема, можливість вилучення компетентними органами речей і документів, що були знаряддям адміністративного правопорушення, для зберігання їх до розгляду відповідної адміністративної справи. У подальшому, залежно від результатів розгляду адміністративної справи, вилучені об'єкти підлягали конфіскації, знищенню або поверненню відповідним особам.

24. Стаття 287 Кодексу передбачала, що постанова про накладення адміністративного стягнення — за винятком постанов, винесених судом першої інстанції,— могла бути оскаржена. Постанови судів першої інстанції були остаточними і оскарженню в порядку провадження в справах про адміністративні правопорушення не підлягали, за винятком випадків, передбачених законами України.

Д. Закон «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року (у редакції, чинній на час подій у справі)

25. Стаття 3 Закону передбачала, зокрема, що постанови судів у частині майнових стягнень у справах про адміністративні правопорушення підлягали виконанню Державною виконавчою службою.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

26. Заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 і статтею 13 Конвенції на відмову у доступі до суду щодо їхнього позову про відшкодування шкоди. Суд, як контролююча інстанція з юридичної характеристики фактів у справі, має розглянути порушене заявниками питання виключно у світлі пункту 1 статті 6 Конвенції, у відповідній частині якого зазначено:

«Кожен має право на справедливий ... розгляд його справи ... судом..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...».

A. Щодо прийнятності

1. Подання сторін

27. Уряд стверджував, що заявники не дотримали вимоги шестимісячного строку, оскільки остаточне рішення при вичерпанні національних засобів юридичного захисту було прийняте Верховним Судом 15 листопада 2002 року, тобто до моменту подання скарги до Суду (31 травня 2003 року) минуло більше ніж шість місяців. Уряд також доводив, що заявники не вичерпали всіх засобів юридичного захисту, і посилався на те, що вони повинні були скористатися можливістю звернутись до суду з окремим позовом до ДПІ.

28. Заявники з цим не погоджувалися.

2. Оцінка Суду

a. Правило шестимісячного строку

29. Суд повторює, що згідно з пунктом 1 статті 35 Конвенції Суд «може прийняти справу до розгляду тільки ... впродовж шести місяців від дати прийняття остаточного рішення». При тлумаченні цього правила Комісія і Суд постійно вказують, що з нього випливає, що шестимісячний строк починає спливати з моменту, коли заявник дізнався або повинен був дізнатися про остаточне рішення національного органу, або, у випадку відсутності засобу юридичного захисту, коли він дізнався про дію, яку він оскаржує (див. з цього приводу

ухвалу у справі «Хілтон проти Сполученого Королівства» (*Hilton v. United Kingdom*), від 6 липня 1988 року, № 12015/86; і ухвалу у справі «Сутяж ник проти Росії» (*Sutyazhnik v. Russia*), від 2 березня 2006 року, № 8269/02). Саме держава, яка посилається на недотримання шестимісячного строку, має довести, на яку дату заявник дізнався про прийняття остаточного рішення національним судом (див. ухвалу у справі «Кьоксал проти Нідерландів» (*Kuksal v. the Netherlands*), від 19 вересня 2000 року, № 31725/96).

30. У справі, що розглядається, заявників було повідомлено про рішення Верховного Суду, яке було винесене за їх відсутності, листом від 10 грудня 2002 року. Уряд не довів того, що заявників повідомили про це рішення до зазначеної дати. Отже, Суд доходить висновку, що заявники дотримали вимоги шестимісячного строку, оскільки їх було повідомлено про рішення Верховного Суду після 10 грудня 2002 року, а до Суду вони звернулись 31 травня 2003 року. Тому Суд відхиляє заперечення Уряду з цього приводу.

в. Невичерпання національних засобів юридичного захисту

31. Суд зазначає, що заперечення Уряду з посиланням на невичерпані національні засоби юридичного захисту безпосередньо пов'язане зі скаргою заявника, поданою на підставі пункту 1 статті 6 Конвенції. За цих обставин Суд долучає це заперечення до розгляду по суті скарги заявників.

с. Висновок щодо прийнятності

32. Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з якихось інших причин. Отже, вона повинна бути оголошена прийнятною.

В. Щодо суті

1. Зауваження сторін

33. Уряд доводив, що заявникам відмовили у доступі до суду щодо їхнього позову на законних підставах, і що цей захід був пропорційним з огляду на те, що судді та суди не можуть бути відповідачами у судових провадженнях щодо рішень, ухвалених ними при здійсненні правосуддя. Тому це обмеження відповідало вимогам пункту 1 статті 6 Конвенції.

34. Заявники з цим не погоджувалися.

2. Оцінка Суду

35. Суд повторює, що пункт 1 статті 6 гарантує кожному право на звернення до суду з позовом щодо його прав та обов'язків цивільного характеру. У такій формі в цьому пункті втілено «право на суд», одним з аспектів якого є право доступу, тобто право на порушення провадження в суді за цивільним позовом (див. рішення у справі «Голдер проти Сполученого Королівства» (*Golder v. The United Kingdom*) від 21 лютого 1975 року, серія А, № 18, сс. 17–18, пп. 35–36). Однак це право не є абсолютним. Воно може підлягати законним обмеженням, таким, наприклад, як передбачені законом строки давності, заходи забезпечення позову, нормативне регулювання такого права стосовно неповнолітніх та психічно хворих осіб (див. рішення у справі «Стаббінгс та інші проти Сполученого Королівства» (*Stubbings and Others v. the United Kingdom*) від 22 жовтня 1996 року, *Reports* 1996-IV, с. 1502-3, пп. 51–52; і у справі «Толстой Милославський проти Сполученого Королівства» (*Tolstoy Miloslavsky v. the United Kingdom*) від 13 липня 1995 року, серія А, № 316-В, сс. 80–81, пп. 62–67). Якщо доступ до суду обмежено внаслідок дії закону або фактично, Суд має з'ясувати, чи не порушило встановлене обмеження саму суть цього права і, зокрема, чи мало воно законну мету, і чи існувало відповідне пропорційне співвідношення між застосованими засобами і поставленою метою (див. рішення у справі «Ашингдейн проти Сполученого Королівства» (*Ashingdane v. the United Kingdom*) від 28 травня 1985 року, серія А, № 93, сс. 24–25, п. 57).

36. Суд зазначає, що позов заявників було залишено без розгляду по суті, оскільки відповідачем не міг бути суд, захищений імунітетом від такого позову. Суд нагадує, що питання імунітету суддів вже зустрічалося при розгляді однієї із справ, і в ній Суд дійшов висновку, що такий імунітет мав законну мету, оскільки був засобом забезпечення

належного здійснення правосуддя. Суд також постановив, що, з огляду на обставини тієї справи, таке обмеження було пропорційним (див. «*Ernst та інші проти Бельгії*» (*Ernst and Others v. Belgium*), № 33400/96, пп. 47–57, від 15 липня 2003 року).

37. Проте у справі, що розглядається, Суд не має необхідності встановлювати, чи було обмеження права заявників на доступ до суду — як наслідок особливого імунітету суддів і судів від юрисдикції щодо зазначеного вище позову — пропорційним у світлі обставин справи, оскільки існують більш очевидні підстави для сумніву в тому, що право заявників на доступ до суду було дотримано. Зокрема, Суд занепокоєний тим фактом, що позов заявників було подано не лише проти районного суду, який справді мав імунітет від цивільного позову, але також проти ДПІ, яка такого імунітету не мала. Суд вказує на те, що в позові заявників ДПІ була зазначена як ще один відповідач і стверджувалось, що (і) вони не мали змоги домогтися повернення автомобіля і пшениці з ДПІ після винесення судом рішення в адміністративній справі — тобто, коли вже не було юридичних підстав для подальшого утримування їхнього майна; та (ii) що під час перебування в розпорядженні ДПІ майно суттєво зіпсувалося. Ці скарги не мали жодного стосунку до районного суду і явно були адресовані ДПІ. Однак національні суди не відреагували на цю частину позову і не пояснили, чому їм не можна було розглянути в рамках змагального судового процесу. Зокрема, Верховний Суд відхилив касаційну скаргу заявників, не давши яких-небудь пояснень з цього приводу.

38. Суд зазначає, що аргумент Уряду про те, що заявники повинні були подати проти ДПІ окремий позов, є непереконливим. Зазначене порушення впливає з того, що національні суди не вирішили в судовому порядку вже поданий позов заявників, а не з відсутності загальної можливості вчинення позову проти ДПІ. Суд також зазначає, що при розгляді позову заявників національні суди не поінформували їх про існування такої можливості. Більше того, видається цілком можливим, що рішення судів спонукали заявників до протилежного висновку, а саме — про відсутність у них жодних шансів домогтися судового розгляду будь-якої частини їхнього позову. У будь-якому разі Суд вважає, що вимога подання від заявників окремого позову проти ДПІ після того, як вони раніше вже вчинили законним чином такий позов, покладає на заявників надмірний і безпідставний тягар. Тому Суд відхиляє заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту і визнає, що відмова національних органів вирішити справу стосовно позову заявників проти ДПІ позбавила заявників права на доступ до суду. Отже, було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ

39. Заявники скаржилися на порушення їхніх майнових прав, стверджуючи, що ДПІ незаконно вилучила і утримувала товарний вантаж і вантажний автомобіль; що частину вантажу було незаконно конфісковано; і що другу його частину та автомобіль, які не підлягали конфіскації згідно з постановою, було повернуто їм у дуже пошкодженому стані. Заявники посилалися на статтю 1 Першого протоколу, яка передбачає:

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів».

A. Щодо прийнятності

1. Подання Уряду

a. Правило шестимісячного строку

40. Обґрунтовуючи свою позицію такими самими аргументами, що й стосовно скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції, Уряд передусім стверджував, що й цю скаргу подано з недотриманням вимоги шестимісячного строку.

b. Невичерпання національних засобів юридичного захисту

i. Невикористання можливості звернення до Державної виконавчої служби

41. Уряд доводив, що заявники повинні були звернутися до Державної виконавчої служби з вимогою забезпечити виконання судового рішення від 26 січня 2001 року стосовно повернення їм вантажу пшениці.

ii. Невикористання можливості вчинення позову проти ДПП

42. Уряд доводив, що заявники мали можливість поскаржитися на неправомірні дії ДПП до суду. Уряд наголошував, що заявники не використали можливість звернення з позовом про відшкодування шкоди у зв'язку із пошкодженням вилученого у них майна. З цього приводу Уряд також подав письмову заяву від 15 серпня 2001 року, в якій заявник підтверджував, що вантажний автомобіль був у належному стані, коли він забирав його з ДПП.

iii. Невикористання можливості звернення до ДПП

43. Уряд вказував на той факт, що з вимогою відшкодувати їм вартість конфіскованих об'єктів заявники не зверталися до ДПП до 5 серпня 2002 року і не вимагали в письмовій формі повернення їм об'єктів, що не підлягали конфіскації згідно з постановою. До того ж, заявники відмовилися забрати вантажний автомобіль і пшеницю, коли їм надали таку можливість. З цього приводу Уряд подав акт від 3 лютого 2001 року, складений працівниками ДПП і засвідчений підписами двох свідків, яким задокументовано відмову заявника забрати вантажний автомобіль.

2. Зауваження заявників

44. Заявники не погоджувалися з доводами Уряду і наполегливо стверджували, що дотримали шестимісячного строку і вичерпали всі доступні їм засоби юридичного захисту. Вони також спростовували поданий Урядом доказ, доводячи, що він є недостовірним. Заявники стверджували, що неодноразово зверталися до ДПП, але щоразу їм відмовляли в задоволенні їхньої вимоги. Вони доводили, що протягом тривалого часу не мали змоги забрати своє майно з ДПП, і наголошували, що під час перебування майна в розпорядженні ДПП воно суттєво зіпсувалося (пошкодилося).

2. Оцінка Суду

a. Правило шестимісячного строку

45. Суд, беручи до уваги свої висновки за пунктом 1 статті 6 Конвенції стосовно дотримання заявниками шестимісячного строку (див. пп. 29–30 вище), відхиляє це заперечення Уряду.

b. Невичерпання національних засобів юридичного захисту

46. Щодо невикористання заявниками можливості звернутися до державної виконавчої служби Суд зазначає, що Уряд не довів, яким чином державна виконавча служба могла б забезпечити виконання судової постанови від 26 січня 2001 року щодо повернення заявникам вантажу пшениці, адже в постанові йшлося не про пшеницю, а про адміністративні стягнення (див. пункт 25 вище).

47. Щодо невикористання заявниками можливості вчинити позов до суду Суд зазначає, що відповідні питання були викладені в позові заявників від 3 січня 2002 року (див. п. 12 вище). Беручи до уваги наведений вище висновок за пунктом 1 статті 6 про незабезпечення доступу до суду (див. п. 38 вище), Суд відхиляє цей аргумент.

48. Щодо невикористання заявниками можливості звернутися з відповідними вимогами до ДПП Суд вважає, що цей аргумент безпосередньо пов'язаний з суттю скарги за статтею 1 Першого протоколу. Тому Суд долучає його до розгляду скарги по суті.

c. Висновок щодо прийнятності

Суд вважає, що ця скарга не є явно необґрунтованою у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції.

Суд також зазначає, що вона не є неприйнятною з якихось інших підстав. Отже, вона має бути оголошена прийнятною.

В. Щодо суті

1. Доводи сторін

49. Уряд доводив, що майнові права заявників не було порушено, оскільки заявники самі винні в тому, що не вжили необхідних заходів для того, щоб забрати вантаж пшениці і автомобіль з ДПП і отримати відшкодування.

50. Заявники з цим не погоджувалися.

2. Оцінка Суду

а. Застосовна норма

51. Суд зазначає, що сторони не оскаржували те, що вантаж і автомобіль становили майно заявників для цілей статті 1 Першого протоколу.

52. Суд також зауважує, що вилучення вантажу і автомобіля, їхнє утримування органами влади та конфіскація, безперечно, становили втручання в права заявників, гарантовані статтею 1 Першого протоколу.

53. Суд вказує на відсутність чіткої позиції сторін стосовно того, у світлі якого саме положення статті 1 Першого протоколу має розглядатися ця справа. Суд зауважує, що вилучення та утримування об'єктів органами влади обмежувало право заявників користуватися ними і, отже, підпадало під дію другої частини статті 1, в якій йдеться про «здійснення контролю за користуванням майном» (див., *mutatis mutandis*, «*Віктор Коновалов проти Росії*» (*Viktor Kononov v. Russia*), № 43626/02, п. 41, від 24 травня 2007 року). Так само й постанова про конфіскацію, яку було видано у зв'язку з визнанням заявника винним у вчиненні адміністративного правопорушення, підпадає під поняття штраф (penalty), зафіксоване в тій самій нормі (див. «*Філіпс проти Сполученого Королівства*» (*Phillips v. the United Kingdom*), № 41087/98, п. 51, ECHR 2001-VII).

б. Дотримання вимог другої частини статті 1 Першого протоколу

54. Залишається визначити, чи здійснювалося зазначене втручання згідно з національним законом держави-відповідача і чи забезпечувалася «справедлива рівновага» між вимогами загального інтересу суспільства і вимогами захисту основоположних прав людини (див., зокрема, «*Колишній король Греції та інші проти Греції*» (*Former King of Greece and Others v. Greece*) [GC], № 25701/94, п. 89, ECHR 2000-XII, з додатковими посиланнями).

55. Суд зазначає, що втручання, про яке йдеться, слід розглядати окремо за такими періодами:

(i) період до 26 січня 2001 року, коли адміністративна справа щодо заявника перебувала на розгляді в районному суді; і

(ii) період після 26 січня 2001 року, коли районний суд виніс постанову в цій справі.

і. Щодо періоду до 26 січня 2001 року

56. Суд зауважує, що податковий орган вилучив і утримував вантаж і автомобіль під час адміністративного провадження відповідно до вимог національного законодавства (див. пункт 23 вище). Суд також зазначає, що в матеріалах справи немає нічого, що свідчило б про те, що за існуючих обставин справи оскаржувані заходи були безпідставними. Тому Суд не вбачає яких-небудь ознак порушення статті 1 Першого протоколу у зазначений період.

ii. Щодо періоду після 26 січня 2001 року (стосовно вилучених об'єктів, які підлягали конфіскації згідно з постановою)

57. Суд зазначає, що 19 червня 2001 року постанову про конфіскацію було скасовано і 21 серпня 2002 року заявники отримали відшкодування за конфіскацію, здійснену ДПП (див. пункти 10 і 17 вище).

58. Заявники не скаржаться на те, що відшкодування було недостатнім, запізнілим чи в якихось інших аспектах неадекватним. За цих обставин Суд визнає, що заявників не можна вважати потерпілими у зв'язку з їхньою скаргою на незаконну конфіскацію,

оскільки національні органи визнали, що було допущено таке порушення, і надали заявникам відшкодування (див. «Далбан проти Румунії» (*Dalban v. Romania*), № 28114/95, п. 44, ECHR 1999-VI).

iii. Щодо періоду після 26 січня 2001 року (стосовно вилучених об'єктів, які не підлягали конфіскації згідно з постановою)

59. Втім, Суд зазначає, що 26 січня 2001 року районний суд виніс постанову, яка стосувалася конфіскації лише частини вилучених об'єктів і не поширювалася на вантаж пшениці і автомобіль (див. пункт 7 вище).

60. Видається, що, починаючи із зазначеної дати, вже не існувало правової підстави для утримування об'єктів, які не підлягали конфіскації згідно з постановою, тобто автомобіля і вантажу пшениці. Однак ці об'єкти заявникам повернули лише 15 серпня 2001 року.

61. Суд не погоджується з доводами Уряду про те, що заявники відмовилися забрати це майно і не звернулися з вимогою про відшкодування. Суд зазначає, що навіть податкові органи визнали той факт, що ДПП вчасно не повернула об'єкти, які не підлягали конфіскації згідно з постановою (див. пункт 15 вище). Насправді, саме податковий орган повинен був вжити необхідних заходів для повернення вилучених об'єктів заявникам, які тимчасом не були зобов'язані регулярно приходити до ДПП з відповідними заявами. Стосовно посилання Уряду на те, що у цьому зв'язку заявники повинні були звернутися до суду з позовом про відшкодування, Суд зазначає, що в позові, який заявники вчинили проти ДПП (і який у подальшому не розглядався), цю вимогу було висунуто.

62. Суд також зазначає, що матеріали справи не дозволяють йому встановити «поза розумним сумнівом», чи справді майно заявників було повернуто їм у пошкоджену стані і, якщо так, якою мірою воно зіпсувалося (пошкодилося). У будь-якому разі Суд зазначає, що утримування майна заявників протягом майже шести з половиною місяців (з 26 січня до 15 серпня 2001 року) без відповідної правової підстави становило порушення майнових прав заявників.

63. З огляду на зазначене вище, Суд відхиляє попереднє заперечення Уряду щодо невичерпання національних засобів юридичного захисту і постановляє, що у цьому зв'язку було допущено порушення статті 1 Першого протоколу.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

64. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

65. Заявники вимагали 1180 гривень (приблизно 193 євро) і 225 625 гривень (приблизно 36 838 євро) відшкодування матеріальної шкоди. Вони також вимагали 500 000 гривень (приблизно 81 635 євро) і 50 000 гривень (приблизно 8163,5 євро) відшкодування моральної шкоди.

66. Уряд зазначив, що заявлені вимоги щодо відшкодування матеріальної і моральної шкоди надмірні та необґрунтовані, оскільки вони не підтверджуються відповідними документами чи квитанціями.

67. Суд зазначає, що питання за статтею 41 Конвенції полягає у визначенні, яким має бути розмір грошової компенсації в разі її присудження у зв'язку з безпідставним утримуванням майна заявників протягом періоду з 26 січня до 15 серпня 2001 року. Суд зазначає, що заявники не подали аргументів з цього приводу. З огляду на свої висновки за пунктом 1 статті 6 Конвенції, які вимагають перегляду справи національними судами, Суд вважає, що вирішити це питання мають національні суди, і тому відхиляє вимоги заявників стосовно відшкодування матеріальної шкоди.

68. Щодо відшкодування моральної шкоди, Суд зазначає, що порушення, які було констатовано в цій справі, напевно спричинили заявникам страждання і занепокоєння.

Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує кожному із заявників по 2000 євро на відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

69. Заявники не висунули жодних вимог стосовно відшкодування судових витрат. Таким чином, Суд нічого не присуджує.

С. Пеня

70. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку плюс три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Долучає* до суті справи аргументи Уряду стосовно вичерпання національних засобів юридичного захисту у зв'язку зі скаргами заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу і відхиляє їх після розгляду по суті.

2. *Відхиляє* решту попередніх заперечень Уряду.

3. *Оголошує* скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу прийнятними.

4. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

5. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу.

6. *Постановляє*, що:

а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити кожному із заявників по 2000 (дві тисячі) євро відшкодування моральної шкоди з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто. Ця сума має бути конвертована в національну валюту України за курсом, чинним на день здійснення платежу;

б) після спливу вищезазначених трьох місяців і до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, що діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти.

7. *Відхиляє* решту вимог заявників стосовно справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено письмово 12 березня 2009 року відповідно до пп. 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
(Claudia Westerdiek)
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
(Peer Lorenzen)
Голова